

deEinder

Jaarverslag '22

Stichting de Einder

Inhoud

Visie en Missie van De Einder	3
Bij de organisatie van De Einder betrokkenen	5
<i>Consulenten</i>	5
<i>Hulpvragers</i>	5
<i>Statistische gegevens</i>	6
Financiën over 2022	10
Enige toelichtingen bij de balans per 31 december 2022	12
Enige toelichtingen bij de staat van baten en lasten over 20221	13
Colofon	14

Visie en Missie van De Einder

2022 was voor de Einder, net als voor velen anderen, een jaar waarin we langzaam maar zeker de gevolgen van de COVID-pandemie achter ons hebben kunnen laten. Hierdoor was het weer mogelijk ons te richten op de ontwikkeling en uitvoering van het beleidsplan. In het beleidsplan staat de visie en missie van De Einder geformuleerd. De visie en missie van De Einder blijft het bespreekbaar en uitvoerbaar maken van een humane dood in eigen regie.

Onder een humane dood in eigen regie rekent De Einder het beslissings- en uitvoeringsproces rond het bewerkstelligen van de eigen dood, zowel door het inschakelen van een arts die euthanasie in de zin van de euthanasiewet verleent, als het bewerkstelligen van de eigen dood na een zorgvuldig afwegingsproces te hebben doorlopen dat resulteert in een humane methode om uit het leven te stappen. Met andere woorden, zowel wanneer een arts het verzoek van een patiënt inwilligt om hem of haar euthanasie te verlenen (artseneuthanasie) als wanneer iemand zonder arts op een zorgvuldige wijze vreedzame middelen gebruikt om uit het leven te stappen (zelfeuthanasie), is er volgens De Einder sprake van een humane dood in eigen regie.

De Einder wil haar doelstelling mede realiseren door verwijzing naar consulenten. Deze consulenten zijn bekend met de humane methoden en middelen om te gebruiken bij zelfeuthanasie. Zij verstrekken daarover informatie, bieden begeleiding en geven morele steun. De Einder acht het van belang dat mensen die een humane dood in eigen regie overwegen tot een zorgvuldige en afgewogen besluitvorming komen. Daartoe biedt zij begeleiding door professionele consulenten. Het uitgangspunt daarbij is dat begeleiding door een consulent de autonomie van de hulpvrager nooit in de weg mag staan.

Gezien de kwetsbaarheid van de doelgroep en vanwege de complexiteit van de vraag streeft de Einder naar een continue kwaliteitsverbetering. De kwaliteitsnormen zijn vastgelegd in een handboek. Daarin wordt het opleidingsplan beschreven, de zorgvuldigheidsnormen, de voorwaarden voor de intervisie en de richtlijnen en eisen voor het werk van de consulenten. Ook het gebruik van het elektronisch dossier volgens de geldende normen wordt in het handboek beschreven.

Naast de deskundigheidsbevordering van de consulenten wil de Einder ook een bijdrage leveren aan het wetenschappelijk onderzoek op het terrein van zelfeuthanasie. Ze heeft hiertoe een samenwerking met het Amsterdam Medisch Centrum en de Universiteit van Amsterdam. In 2022 promoveerde dr. M. Hagens met zijn proefschrift: 'Non-punishable assistance in intentionally ending one`s own life outside the termination of life on request and assisted suicide review procedures act'. De onderzoeker heeft hierbij gebruik gemaakt van de geanonimiseerde gegevens van Stichting de Einder.

Het onderzoek bestrijkt een langere tijdsperiode en levert niet direct concrete aanbevelingen op. Anderzijds wordt helder dat de uitkomst van het onderzoek past in de tijdsgeest waarin maatschappelijk gezien meer aandacht bestaat voor dit onderwerp. Sinds 2015 is de maatschappelijke acceptatie van een zelfgekozen einde duidelijk toegenomen. Recente schatting op basis van enquêtes is dat ongeveer 75.000 ouderen zelf over hun levenseinde willen beschikken. Het recente LASA-onderzoek, een langlopend landelijk onderzoek naar de levenskwaliteit van ouderen bevestigt dat een grote groep ouderen de wens heeft tot levensbeëindiging zonder lichamelijk lijden, vrijwillig en weloverwogen. Onderzoek van bureau Motivaction uit 2021 onder 2600 volwassenen bevestigt dat 66% zelf wil beslissen over het levens-einde.

Om het standpunt van de Einder ook politiek meer bekendheid te geven, heeft de Einder ten behoeve de commissie Medische Ethiek van de Tweede kamer een notitie opgesteld waarin het belang wordt aangegeven van de wens om te komen tot een richtlijn hoe om te gaan met de doelgroep van de Einder. Ook hebben enkele politiek partijen, waaronder D66 en Volt, Stichting de Einder benaderd om inhoudelijk meer zicht te krijgen op het thema (zelf)euthanasie. Dit was mede ingegeven door het door D66 ingediende wetsvoorstel Wet Voltooid Leven en het commentaar hierop vanuit de Raad van State.

Om zorg te dragen voor continuïteit van de dienstverlening en het continu verbeteren van de kwaliteit daarvan wordt ook samenwerking gezocht met andere organisaties die op het vlak van een humane dood in eigen regie actief zijn. De Einder neemt deel aan een Platformoverleg waarbij de NVVE, de CLW, het expertisecentrum Euthanasie en de Einder zijn aangesloten. In dit overleg wordt informatie gedeeld over het thema (zelf)euthanasie.

In 2022 hebben 5 bestuursvergaderingen plaatsgevonden.

Erp, juni 2022,
Bestuur van de Einder

Bij de organisatie van De Einder betrokkenen

Het bestuur voert haar werkzaamheden uit op basis van vrijwilligheid. Per ultimo 2022 bestond het bestuur uit: Frans van den Broek d'Obrenan (voorzitter), Marjolijn Seebregts (portefeuille medische zaken), Frans Hoefnagels (penningmeester en portefeuillehouder financiële zaken) en Amanda Kruit (secretaris). Het bestuur werd geflankeerd door Catharina Vasterling (adviseur consulentenaangelegenheden), Marlies van der Kruijssen (casemanager) en Tony Martens (officemanager) die eveneens allemaal hun werkzaamheden op basis van vrijwilligheid hebben uitgeoefend.

Consulenten

De lockdown als gevolg van de COVID-19 pandemie bracht met zich mee dat in 2022 minder intervisiebijeenkomsten plaatsvonden dan oorspronkelijk gepland. Ook in 2022 kon de intervisie voortgang vinden, gelabeld als noodzakelijke bijeenkomsten. Wat betreft de contacten met hulpvragers besliste de consulent in overleg met een cliënt of een contact fysiek dan wel telefonisch of via beeldbellen plaatsvond. Vanuit de Einder is deelgenomen aan een expertmeeting georganiseerd door de NVVE en het SCEN-jubileumcongres.

Het jaar 2022 is een vrij rustig jaar geweest voor de consulenten in samenwerking met de Einder. Er kwamen aanzienlijk minder contactvragen binnen dan in voorgaande jaren. Er zijn wel veel andere zaken geweest die aandacht vroegen en waar nu meer tijd aan besteed kon worden. Het consulententeam is uitgebreid met een vrouw die in het zuiden van het land werkt en bestaat nu uit 8 consulenten 2 mannen en 5 vrouwen, ondersteund door de casemanager die het mailadres begeleiding@de-einder.nl bemenst. De stichting ambieert in de toekomst een betere spreiding over het land. Tijd is besteed aan versterking van het netwerk en het onderhouden van externe relaties. Contacten met de NVVE en de CLW zijn geïntensiveerd evenals de interne samenwerking tussen consulenten en bestuur.

De steeds wisselende informatie over betrouwbaarheid en toegankelijkheid van middelen heeft zowel bij de consulenten als bij de hulpvragers voor onrust en onzekerheid gezorgd. De informatieopslag en uitwisseling is meer geformaliseerd, waardoor er (nog) sneller en adequater informatie gedeeld kon worden. Waar het aantal hulpvragers met wie het tot een gesprek kwam in het afgelopen jaar beperkt was, kwamen er des te meer vragen binnen over juridische zaken, betrouwbaarheid van middelen, over onze werkwijze vanuit particulieren, diverse media, kranten, documentairemakers, cineasten en studenten die een scriptie over het onderwerp van de zelfgekozen dood wilden schrijven. Een belangrijke gebeurtenis was de promotie van dr. Martijn Hagens in mei. Martijn is een voormalig consulent van de Einder en

onderzoeker. Zijn promotieonderzoek is gebaseerd op de geanonimiseerde gegevens welke verzameld waren over de hulpvragers van de Einder. Zijn promotie benadrukt dat verder onderzoek naar de zelfgekozen dood zeer wenselijk is, onder andere om het stigma wat er nog rust op de zelfgekozen dood te verminderen.

Hulpvragers

In 2022 is een duidelijke afname in het aantal hulpvragers dat contact zocht met een consulent. In totaal kwamen er ruim 550 vragen binnen per e-mail, waarvan ruim 300 vragen beantwoord konden worden middels de standaard informatie dan wel een meer persoonlijk antwoord per e-mail of telefoon. Vragen kwamen ook uit de buurlanden, Spanje, Italië, VS en Azië. 90 Personen vroegen om contact met een consulent en met 74 personen werd ook daadwerkelijk een of meerdere gesprekken gevoerd. Bij deze 74 personen werden 240 contacten geregistreerd in de vorm van een face-to-face contact, telefonisch contact en soms een uitgebreid mailcontact. Naast deze 74 nieuwe dossiers staan nog ruim 200 dossiers open uit eerdere jaren waar hulpvragers opnieuw contact kunnen opnemen.

Statische gegevens

Van de eerdergenoemde 90 hulpvragers was 39% man en 61% vrouw. Onder hen waren zes echtparen, zij zochten gezamenlijk als echtpaar informatie over zelf-euthanasie.

Geslacht	Aantal	Percentage
Man	35	39%
Vrouw	55	61%
Anders	-	-
Totaal	90	100%

Net als in 2021 bedroeg in 2022 de gemiddelde leeftijd 58 jaar.

Het percentage hulpvragers onder de 30 jaar is 1% gestegen ten opzichte van 2021 en behelst nu 10% van de hulpvragers. De jongste hulpvrager was 20 jaar, de oudste 87 jaar. 2 hulpvragers kwamen uit België, 1 uit Duitsland en de overige 87 kwamen uit Nederland.

Voornaamste onderliggend lijden

50% van de 74 hulpvragers waarmee contact gelegd werd, gaf aan dat psychisch of psychiatrisch lijden de voornaamste reden was om de mogelijkheid tot zelfeuthanasie te onderzoeken. Dit is een stijging van 8% ten opzichte van 2021.

Bij 23% stond fysiek lijden voorop en 8% gaf aan meer dan één oorzaak van onderliggend lijden te ervaren.

Achterliggend lijden	Aantal	Percentage
Fysiek lijden	17	23%
Psychiatrisch lijden	12	16%
Psychisch lijden	25	34%
Geen	5	7%
Anders	7	9%
Meer dan één oorzaak	6	8%
Onbekend	2	3%
Totaal	74	100%

N.B. Lijden wordt als lijden vanuit psychiatrische oorzaak geregistreerd als er een DSM-classificatie is gegeven door een GGZ-arts. De categorie Anders of Geen wordt geregistreerd als de reden tot contact ligt in het zelf willen beschikken.

Doodswens bij aanvang

44 hulpvragers hadden bij start van het contact een actieve doodswens. Hiermee wordt bedoeld dat zij binnen een afzienbare tijd hun leven wensten te beëindigen. 30 anderen wilden voorbereid zijn zodat zij, als de situatie daarom zou vragen, in staat zouden zijn hun leven zelf op een humane wijze te beëindigen.

Van alle hulpvragers in 2022 is bij de stichting bekend dat 10 unieke personen zijn overleden, allen door zelfeuthanasie: zesmaal door medicijnen en viermaal middels de heliummethode. Onder de overledenen waren twee echtparen. Dit zou betekenen dat 88 % van de 74 contactleggers nog in leven is, ondanks de actieve doodswens die bij aanvang van het contact een rol speelde.

Oorzaak overlijden	Aantal	Percentage
Natuurlijk overlijden	-	0%
WTL	-	0%
Zelfeuthanasie Medicatie	3	60%
Zelfeuthanasie Helium	2	40%
Suïcide	-	0%
Totaal	5	100%

Suïcidepogingen

14 hulpvragers hadden voorafgaand aan het contact met een consulent al één of meerdere suïcidepogingen gedaan. Het percentage van 19% is iets lager dan het percentage van 21% in 2021.

Het aantal zelfdodingen in 2022 is door het CBS nog niet vrijgegeven, dit is naar verwachting niet wezenlijk anders dan in 2021.

Suïcidepogingen	Aantal	Percentage
Eerdere pogingen	14	19%
Geen eerdere pogingen	47	64%
Onbekend	13	18%
Totaal	74	100%

Beroep op de WTL

Ruim 32% van de hulpvragers had een euthanasieverzoek ingediend bij hun arts of behandelaar en zocht daarnaast ook hulp bij de Einder. De onzekerheid over de uitslag of de duur van de procedure, met name bij psychisch dan wel psychiatrisch lijden, speelde hierbij een grote rol. Van de ingediende verzoeken tot artsen-euthanasie zijn tot op heden 0 verzoeken gehonoreerd.

Verzoek ingediend in het kader van de WTL	Aantal	Percentage
Gehonoreerd	0	0%
Afgewezen	13	54%
Ingetrokken	2	8%
Onbekend	9	38%
Totaal	24	100%

Tenslotte

De afname van het aantal actieve hulpvragers kan door Stichting de Einder niet direct verklaard worden. Mogelijk speelt een rol dat het aantal personen dat artseneuthanasie heeft gekregen in 2022 opnieuw gestegen is ten opzichte van 2021 (in 2022 9.038 overlijdens middels artseneuthanasie). Ook is via het internet steeds meer informatie toegankelijk over verantwoorde manieren om een humane dood te realiseren en is De Vredige Pil van Philip Nitschke in het Nederlands vertaald. Diverse media besteedden steeds meer aandacht aan euthanasie en de eigen keuze bij het levenseinde. Ondanks dat alles wordt de Einder telkens opnieuw geconfronteerd met de opluchting die mensen ervaren als ze vrijelijk zonder be- of veroordeeld te worden over hun dood-

wens kunnen praten. Een opluchting die er regelmatig toe leidt dat iemand zijn doodswens wil opschorten dan wel op een andere manier het leven wil leiden of minder vaak kan beslissen op een zorgvuldige manier in contact met naasten het leven te beëindigen. Al deze uitkomsten maken het werk bijzonder de moeite waard.

Financiën over 2022

Als volgende treft u de balans 2022 alsmede een toelichting over de kosten en baten van de stichting.

Balans per 31 december 2022 (in euro's)

	31 december 2022	31 december 2021
Activa		
Materiële vaste activa		
Inventaris	72	263
Registratiesysteem	5.130	8.131
	5.202	8.394
Plottende activa		
Vorderingen		2.848
Liquide middelen	438.299	415.932
	438.299	427.380
	443.501	435.774
Passiva		
Reserves		
Continuïteitsreserves	241.847	211.816
Bestemmingsreserves	200.000	222.585
	443.501	434.401
Kortlopende schulden	1.654	1.373
	443.501	435.774

Staat van baten en lasten over 2022 (in euro's)

	2022	2021
Baten		
Donaties, giften en legaten	39.269	35.173
Overige opbrengsten	-1.090	131
Som der baten	38.179	35.304
Lasten		
Besteed aan doelstelling		
Informatievoorziening	5.296	5.290
Vrijwilligers	3.000	3.000
Consulenten	15.465	11.337
	23.761	19.627
Besteed aan werving		
PR en communicatie		
Advertenties en publicaties		
	-	-
Afschrijving	3.192	3.195
Kosten beheer en administratie		
Bestuur	3.392	2.962
Overige kosten	388	519
	3.780	3.481
Som der lasten	30.733	26.303
Resultaat	7.446	9.001

Enige toelichtingen bij de balans per 31 december 2022

Materiële vaste activa

In 2022 zijn geen investeringen gedaan.

Vorderingen

Op 31 december 2022 was er niets te vorderen.

Liquide middelen

De liquide middelen zijn € 10.919 gestegen. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door een positieve cashflow.

Bestemmingsreserves

De bestemmingsreserve is eind 2022 uitsluitend bestemd voor juridische kosten. Zowel eind 2021 als eind 2022 bedraagt deze reserve €200.000. De reservering voor opleidingskosten die eind 2021 €22.585 bedroeg is in 2022 overgebracht naar de continuïteitsreserve, waardoor dit deel van de bestemmingsreserve op €0 uitkomt. In het verslagjaar zijn geen juridische kosten gemaakt. De reserve dient echter te blijven bestaan op dit niveau, omdat de kosten van een procedure (indien deze zou worden aangespannen) aanzienlijk zullen zijn vanwege de zeer specialistische kennis van advocaten die nodig is om betrokkenen in een procedure bij te staan.

Het is gebleken dat de opleidingskosten voor bestaande en nieuwe consultants op een manier worden georganiseerd waardoor de betreffende kosten uit de reguliere exploitatie kunnen worden betaald. Het is dus niet meer nodig om hiervoor een aparte bestemmingsreserve te hebben.

Kortlopende schulden

Deze post bestaat uit rekeningen van kosten die de stichting in 2023 heeft ontvangen en welke betrekking hebben op het verslagjaar 2022.

Enige toelichtingen bij de staat van baten en lasten over 2021

Baten

De opbrengsten uit donaties, giften en legaten zijn in 2022 ten opzichte van 2021 met 11,6% gestegen. De overige opbrengsten, die voornamelijk bestaan uit de vergoeding die de stichting ontvangt voor het toesturen van informatie-materialen aan geïnteresseerden, zijn in 2022 wederom gedaald. Steeds meer wordt deze informatie direct gedownload van de website.

Daarnaast is zichtbaar sinds eind 2021 dat de banken negatieve rentes in rekening brengen. Het bestuur heeft onderzocht hoe de grote bedragen aan liquide middelen anders beheerd kunnen worden om daarmee o.a. de negatieve rentes te voorkomen. Het is gebleken dat het aanhouden van de saldi bij de banken toch de veiligste methode is, voorlopig moeten de negatieve rentes geaccepteerd worden. Sinds begin 2023 stijgen de rentepercentages weer en komt er een einde aan de negatieve rentes.

Lasten

Besteed aan doelstelling

Deze kosten hebben betrekking op het bijstaan van hulpvragers, het communiceren van de doelstelling van De Einder en het verstrekken van informatie aan donateurs en andere geïnteresseerden over de ontwikkelingen inzake het vraagstuk van een zelfgekozen levenseinde, zowel juridisch als politiek. De totale kosten besteed aan de doelstelling zijn gestegen omdat in 2022 de intervisiebijeenkomsten van de consultants weer georganiseerd konden worden. Dat is, vanwege de COVID-pandemie, in 2021 en in 2020 minder geweest.

Besteed aan werving

In het verslagjaar is hier geen aandacht voor geweest.

Kosten beheer en administratie

Deze kosten bedroegen 9,9% van de opbrengsten en liggen derhalve onder de ANBI-norm die uitgaat van een maximum van 10% van de opbrengsten. In absolute zin zijn de kosten van beheer en administratie in 2022 ongeveer gelijk gebleven ten opzichte van 2021.

Colofon

© Stichting de Einder

Postadres:

Postbus 33, 5469 ZG Erp Nederland

info@deeinder.nl

Voor vragen die in de meest ruime zin op officemanagement betrekking hebben

begeleiding@deeinder.nl

Voor vragen samenhangend met voorlichting aan en begeleiding van mensen met individuele hulpvragen

artsenondersteuning@deeinder.nl

Voor vragen van artsen en overige in de zorgsector werkzame professionals

Info@deeinder.nl

Voor vragen van de pers of met mediakwesties verband houdend

Kamer van Koophandel nr. 41241519

www.deeinder.nl

The logo for deEinder, featuring the text 'deEinder' in a white serif font on a blue rectangular background.

Stichting de Einder Steun bij een humane dood in eigen regie

www.deeinder.nl

Voor hulpvragen **begeleiding@deeinder.nl**

Postbus 33, 5469 ZG Erp

Voor andere vragen **info@deeinder.nl**